

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»**

ВІСНИК

**НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ВІННИЦЬКОГО ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНОГО
КОЛЕДЖУ**

ВИПУСК № 2 (40)

Спецвипуск до тижня науки

«Сучасний коледж – науково-методична майстерня»

Вінниця – 2022

ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу

ВИПУСК № 2 (40)

Свідоцтво про державну реєстрацію

друкованого засобу масової інформації

Серія ВІД № 1065-423-ПР від 24 грудня 2019 року

Журнал

(науково-виробничий, навчальний, довідковий)

Журнал присвячений висвітленню широкого спектру теоретичних та прикладних проблем педагогіки, психології, окремих методик та філології, підтримує традиції інтеграції вишівської науки з практикою, сприяє поширенню досвіду наукової, науково-педагогічної та виробничої діяльності, становленню кадрів вищої кваліфікації; розрахований на спеціальну категорію читачів, зокрема педагогічних та науково-педагогічних працівників закладів вищої, середньої та дошкільної освіти, здобувачів освіти та молодих науковців.

Вісник заснований у січні 2012 року, виходить 3 рази на рік

Мова видання: українська, російська, англійська, німецька

Тематичні напрями Вісника:

- ❖ Інтеграція науки та практики як механізм ефективного розвитку
- ❖ Педагогічні та лінгвістичні аспекти викладання
- ❖ Германістика та славістика у сучасному науковому просторі
- ❖ Психолого-педагогічні умови формування та розвитку особистості вихованця
- ❖ Лабораторія педагогічної майстерності та професійного саморозвитку педагога
- ❖ Challenges in Education
- ❖ Відомі імена року
- ❖ Конкурси

Номер затверджено на засіданні науково-методичної ради

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Протокол № 4 від 01 травня 2022 року

Головний редактор: директор КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Войцехівський К.Ф.;
відповідальний редактор: методист коледжу, спеціаліст вищої категорії, викладач-методист, Руда Т.В., **медіа-редактор:** к.пед.н., доц. Марценюк О.Г.

Редакційна колегія: д.пед.н., проф. Заболотний В.Ф., д.філ.н. Войцехівська Н.К., д.філ.н., проф. Слободинська Т.С., спеціаліст вищої категорії, викладач-методист Когутюк О.В.

Відповідальність за зміст статей несуть автори

Матеріали видаються в авторській редакції

В 53 Вісник науково-методичних досліджень Вінницького гуманітарно-педагогічного коледжу/[ред.кол.: Войцехівський К.Ф. (гол.ред) та інші]. – Вінниця: Вінницька міська друкарня, 2022. – Випуск 2(40). – 133с.

© КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж», 2022

ЗМІСТ

АКТУАЛЬНО ПРО МІСЮ ВИКЛАДАЧА АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ВОЄННОГО СТАНУ В УКРАЇНІ	
<i>МАРЦЕНЮК О.Г.</i>	5
THE PECULIARITIES OF PRACTICAL USE OF ORDINAL AND CARDINAL NUMERALS IN MODERN ENGLISH	
<i>Ліана ГРИЦИШЕНА</i>	7
PHONETICS VS PHONOLOGY	
<i>Владислава ГУРКАЛО</i>	13
АФІКСАЛЬНЕ ВИРАЖЕННЯ КОНОТАЦІЇ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ	
<i>Анжеліка КУЛИК</i>	16
СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКИХ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ- ЗООНІМІВ ТА ЇХ УКРАЇНОМОВНІ ЕКВІВАЛЕНТИ	
<i>Софія РЕМЕНЯК</i>	20
ОСОБЛИВОСТІ ЗМІНИ ТА МОТИВАЦІЯ ЗНАЧЕННЯ СЛОВА	
<i>Ілона СНІГУР, Анастасія ФУССА</i>	25
ШЛЯХИ ПОПОВНЕННЯ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ	
<i>Юлія ХОМЕНКО</i>	30
TYPOLGY OF THE SYSTEM OF PARTS OF SPEECH IN ENGLISH LANGUAGE	
<i>Леся ПАВЛИШИНА</i>	36
ORIGINS AND LINGUISTIC PECULIARITIES OF NEW ZEALAND ENGLISH	
<i>Олександра ДЕРЕВЕНКО</i>	39
ТОПОНІМІЧНА ЛЕКСИКА ТА МЕТОДИ ЇЇ ОПИСУ В АНГЛОМОВНИХ СЛОВНИКАХ	
<i>Марія ФЕДОРИШИНА</i>	43
ФОРМУВАННЯ РИТОРИЧНИХ УМІНЬ І НАВИЧОК СТУДЕНТІВ ВНЗ	
<i>МАЗУР Т.А.</i>	49
ЗНО З УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ: НА ВСІ 200!	
<i>БЕРЕЖАНСЬКА О.Ю.</i>	53
ВИКОРИСТАННЯ СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ІМЕННИК» У 6 КЛАСІ	
<i>Тетяна БАГРІЙ</i>	57
СИСТЕМА ВПРАВ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ТЕМИ «ДІЄСЛОВО» НА УРОКАХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В 7 КЛАСІ	
<i>Діана СІЛКО</i>	61
ІГРАШКА У СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
<i>Маріям МАДЖИДОВА</i>	66
ФІЗИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Вікторія ТЕТЕРУК</i>	68
ВИКОРИСТАННЯ НАРОДОЗНАВЧОГО МАТЕРІАЛУ У НАВЧАННІ ДОШКІЛЬНИКІВ РІЗНИХ ВИДІВ ЛІЧБИ	
<i>Анастасія М'ЯКУШ</i>	76

ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Юлія ДОВГАНЮК</i>	79
УКРАЇНСЬКА НАРОДНА ІГРАШКА В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	
<i>Юлія ПШЕНИЧНА</i>	82
СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ	
<i>Марина СИТНИК</i>	87
ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ФІЗИКИ	
<i>МИСЛИЦЬКА Н. А., КУЗЬМИНСЬКИЙ О.В., БАЙДА А.Г.</i>	95
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ЯК ВИМОГА ЧАСУ	
<i>РОМАНУХА Ю. В.</i>	100
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ АСПЕКТИ ВЕДЕННЯ ШКОЛЯРІВ ІЗ СДУГ	
<i>БАРЩЕВСЬКА І.В.</i>	102
ЕЛІТА РОЛОНІ ПРО ПОЛЬСЬКО-ТУРЕЦЬКУ ВІЙНУ 1621 РОКУ	
<i>ЛИСИЙ А.К.</i>	104
ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	
<i>Андрій САТАНОВСЬКИЙ</i>	107
ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ СИСТЕМІ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ	
<i>КИСЕЛЬОВ Д.Л.</i>	111
ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ 5-9 КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ	
<i>Ярослава ЯРЕМЕНКО</i>	115
ФОРМУВАННЯ МОТИВАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ДО ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ЗАСОБАМИ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ	
<i>Яна СТЕЦЮК</i>	119
ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ФОРМУВАННЯ В УЧНІВ БАЗОВОЇ ШКОЛИ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ПРИРОДИ	
<i>Катерина ФОРОСТЯНА</i>	125
ВИКОРИСТАННЯ МУЗИКОТЕРАПІЇ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА В ЗАКЛАДАХ ШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ	
<i>ЧМІХАЛЕНКО В. С</i>	128

ВИМОГИ

до підготовки науково-методичних статей
Збірника «ВІСНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»

досвіду народу від покоління до покоління. художній розвиток.

Використання народної іграшки забезпечує

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Аркін Є.А. З історії іграшки. // Дошкільне виховання. 2015. № 3. С. 8-15.
2. Болтарович З. Є. Народна іграшка - К.: Наук. думка. 2006. - 232 с.
3. Васильєва Т. Українська традиційна іграшка та лялька. // Дитячий садок. 2002. - №11. С. 3.
4. Зворигіна О.В. Перші сюжетні ігри малюків: Посібник для вихователів дитячого саду. - М.: Просвіта, 2010. - 50-69 с.
5. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. / Тамара Поніманська - К.: «Академвидав», 2015. – С.456.

Стаття надійшла до редакції

11 квітня 2022р.

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ РАНЬОГО ТА ПЕРЕДШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ КАЗКИ

УДК 3732.016.31:17]:821 - 93

Марина СИТНИК

студентка факультету дошкільної освіти та музичного мистецтва

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Науковий керівник: ТОКАР Л.П.

спеціаліст вищої категорії, старший викладач

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»

Annotation. *The article considers the use of Ukrainian folk tales in the moral education of children of early and preschool age.*

Key words: moral culture, Ukrainian folk tale, culturogenesis, fairy tale creation.

Постановка проблеми. Проблема морального розвитку є однією з найважливіших, складних і вічно актуальних у житті суспільства. Ця проблема перебуває на стику філософії, етики, педагогіки і психології. Отже, актуальність теми визначається нагальною необхідністю розробки адекватної стратегії морального виховання. Очевидно, що вирішення цієї проблеми припускає вивчення природи і механізмів етичного розвитку. Таке дослідження сполучене з рядом труднощів, оскільки моральна поведінка включає різні психологічні

складові: моральну свідомість, моральну саморегуляцію, соціальні емоції.

Моральне (або соціально-емоційне) виховання є важливою складовою частиною більшості існуючих програм освіти дошкільників. Відомо, що дошкільний вік - це період найбільш інтенсивного становлення моральних установок і почуттів, тому моральне виховання в цей період набуває особливої значимості. Аналіз методів морального виховання, які використовуються у сучасних дитячих садках, свідчить, що в переважній більшості випадків вони спрямовані на формування моральних суджень, уявлень і оцінок.

Даний підхід заснований на припущенні, що моральні уявлення переростають у відповідні дії дитини і стають запорукою і джерелом її морального поведінки. Моральне виховання є найважливішим завданням практично всіх програм дошкільної освіти. При всьому різноманітті цих програм педагоги відзначають наростання дитячої агресивності, жорстокості, емоційної глухоти, замкнутості на собі і власних інтересах. У зв'язку з цим розробка методів виховання моральних якостей особистості є на сьогодні одним з головних завдань, які ставлять перед психологами педагоги і батьки.

Вихід української освіти на якісно новий рівень визначив сучасні ідеали виховання які повинні стати основою відтворення духовно-морального потенціалу нації. Головна мета виховання, визначена в концепції національного виховання, полягає у передачі молодому поколінню багатств духовної культури народу. Зважаючи на це, найважливішим завданням вітчизняної педагогіки є формування високоморальної особистості, зокрема виховання її моральних почуттів.

Багатогранність і значущість виховання моральних почуттів у становленні особистості зумовили посилену увагу до вивчення цієї проблеми філософів, психологів, педагогів. Це цілком закономірний процес, оскільки мораль як форма суспільної свідомості постійно змінюється під впливом нових чинників, набуває нових якостей; з іншого боку, є спільні риси у моралі різних часів і народів.

Проблема морального виховання особистості розглядається вченими різнопланово, у таких аспектах, виховання моральної свідомості (В.Зибковець, І.Мар'єнко та ін.), виховання моральної

культури особистості (В.Бачинін, Т.Гуменникова), формування моральної активності дітей (І.Зайцева, Л. Крайнова), характеристика емоцій і почуттів та їх класифікація (Є.Богданов, К.Ушинський, О.Чебикін та ін.), роль почуттів у процесі морального виховання дітей (М. Стельмахович, В.Сухомлинський)

У низці досліджень розглядаються різні засоби морального виховання дітей: національний фольклор (А.Богущ, Стельмахович та ін.); художня література (Н.Ільїнська, Т.Ружеви́ч); казка (А.Богущ, А.Щерба, В.Сухомлинський та ін.).

Останнім часом дошкільна педагогіка зазнає певних змін. Нарешті змінюється підхід до виховання та навчання дітей. Як ключову категорію у Базовому компоненті дошкільної освіти визначено особистість. Пріоритетом нового підходу є всебічний розвиток особистості (фізичний, психічний, соціальний). Таким чином, сьогодні принципово актуальною постає проблема вивчення, дослідження та діагностика моральної вихованості дошкільників.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Моральне виховання з перших років життя дитини спрямоване на формування її моральної позиції, ціннісних орієнтирів, інтересів і потреб. Адже на цьому етапі закладаються основи морального розвитку особистості, розвиваються уявлення, почуття звички, які спрямовують подальше її вдосконалення. Особливо значні зміни відбуваються у мотиваційній сфері дитини-дошкільника, що виявляються у розвитку моральних мотивів поведінки, а на етапі старшого дошкільного віку вони набувають супорядності – підпорядкованості певній вищій меті. Тому неуввага до морального

виховання в дошкільному віці не може бути компенсована у подальші роки.

П. Блонський основою морального виховання вважав стосунки між дитиною і дорослим, моральні впливи на дитину, що ґрунтуються на ласкавому, довірливому ставленні, повазі до її особистості. Педагог виховує насамперед тим, як він мислить і говорить, відчуває та діє. Найефективніше виховання, як правило, апелює до внутрішніх сил дитини, діє на неї через зовнішні чинники, але, так би мовити зсередини.

Певний вплив справили на теорію і практику морального виховання дітей дошкільного віку ідеї А. Макаренка про виховання у колективі. Особливу увагу він приділяв вихованню єдності моральної свідомості і поведінки дітей: " Широка етична норма стає дієвою лише тоді, коли її "свідомий" період переходить у період загального типу, традиції, звички, коли ця норма стає дієвою лише тоді, коли її "свідомий" період переходить у період загального типу, традиції, звички, коли ця норма починає діяти швидко і точно, підтримана громадською думкою і громадським смаком". Дитина має пізнавати моральні норми у системі конкретних і реальних взаємин людей. Засвоєння їх змісту повинно породжувати моральну активність (готовність до свідомої поведінки складних ситуаціях), яка є основою моральної поведінки, а також свідоме і відповідальне ставлення дитини до своїх учинків. Моральному вихованню в колективі сприяє атмосфера ділового співробітництва, добровільної взаємодії, доброзичливості.

Наукова педагогічна думка зосереджувалася на дослідженні таких проблем: моральне виховання у процесі ознайомлення дітей з навколишньою

дійсністю (Є.Радіна) ; зв'язок морального і розумного виховання на матеріалі ознайомлення з працею дорослих (Г. Лескова); моральне виховання у грі (Р.Жуковська, Ф. Левін-Щіріна, Д. Менджеричька); виховне значення трудової діяльності дітей дошкільного віку (З. Борисова, Л. Порембська); виховання колективних взаємин дітей (О. Булатова, Т. Маркова, В. Нечаєва та ін.)

Важливе значення для формулювання наукових засад морального виховання мали проведені у другій половині ХХ ст. психологічні дослідження з проблем розвитку емоцій у дітей дошкільного віку (О. Запорожець, Я. Неверович) , дитячої соціальної психології (Т. Рєпіна), обґрунтування вченими системи морального виховання дітей дошкільного віку в дитячому садку і сім'ї (А. Виноградова, В. Нечаєва, С. Козлова, Р. Буре, Р. Іванова та ін.). [4, с.40]

Мета дослідження: теоретичне та емпіричне вивчення впливу української народної казки на моральне виховання дошкільників.

Виклад основного матеріалу дослідження. Благословенна для кожної людини та мить, коли вона вперше почула з маминих уст казку. Від "Курочки рябої" починається наша мандрівка в країну рідної словесності, яка творилася впродовж тисячоліть невтомним генієм українського народу.

В історичному плані казки – явище досить пізнє. Передумовою їх створення у кожного народу був розклад первісно-общинного ладу та занепад міфологічного світогляду, коли в свідомості людей відбувся "художній вибух", внаслідок якого релігійно-магічний зміст обрядів та міфів еволюціонував у поетичну форму казок. Визначити історичні межі народження

казок неможливо, оскільки вони «належать до найдавніших витворів людського духу і сягають у глибину таких далеких віл нас часів, яких не досягає жодна людська історія».

У ті далекі часи казку розказували з магічною метою – накликати долю, достаток, щасливі лови, забезпечити перемогу в бою, уберегтися від смерті чи хвороби. Розповідь казки була елітарною справою, яку натхненно виконували волхви, Валесові внуки, діти Боянові з непохитною вірою в магію рідного священного слова, перед яким трепетали духи зла, зупинялася смерть, розверзалися небеса, німіли звірі. Незвичайні герої тут діють у вирі незвичайних подій та явищ природи. Казка сприймалася пращурами як священнодійство; ймовірно, що вона «була у ті далекі часи певною мірою зв'язана з міфами, з різними соціальними інститутами, ритуальними відправами, обрядами та всілякими забобонами, відзначалася своїми жанровими особливостями, функціональними рисами і в цілому була не такою, як вона відома нам нині». [4, с.10-11]

Згодом втратився ритуальний характер, магічний зміст казки, і вона почала виконувати естетично-розважальну чи інформативно – дидактичну функцію в житті людей.

Казка – поняття видове, оскільки об'єднує декілька жанрів: про тварин, чарівні і побутові, між якими часом важко провести чітку межу, оскільки їх сюжети здатні змінювати свою жанрову належність. Походження казкових жанрів сягає різної історичної глибини. Найдавніші казки про тварин, оскільки зв'язані з тотемічними уявленнями, далі — чарівні, і вже потім – побутові.

Походження народної казки почали досліджувати автори знаменитих "дитячих і домашніх казок", брати Грімм 1813 року. Раніше панувала думка, що народна казка прийшла в Європу зі Сходу, з Індії й арабського світу. А як же казки виникли на Сході? Мабуть, над цим ніхто не замислювався. [5, с.7]

Брати Грімм першими в Європі висунули так звану міфологічну теорію походження народної казки. Вони вважали, що в народних казках віддзеркалені первісні міфологічні уявлення індоєвропейців народів про світ (міфи про Сонце, Місяць, зірки, а також про такі природні явища, як грім і блискавка, вітер, дощ, мороз, про боротьбу світла з пільмою і т. ін.)

Безперечно, у казці вчувається відгомін прадавніх міфів, але прихильники цієї теорії шукали у міфах паралель мало не до кожної казкової події, намагалися втиснути у прокрустове ложе міфологічної теорії мало не кожен казковий мотив.

Позаяк стало зрозуміло, що міфологічна теорія не дає вичерпної відповіді на питання про походження народної казки, в середині XIX ст. з'явилася міграційна теорія німецького філолога Теодора Бенфея. Проаналізувавши і видавши 1859 року індійські казки "Панчататра" Бенфей дійшов висновку, що більшість казкових сюжетів прийшла в Європу з Індії. Міграційна теорія зводила завдання фольклористів до того, щоб простежити, коли і якими шляхами той чи інший сюжет мігрував з Індії до Європи. А як же виникли казки в Індії? Прихильники міграційної теорії вважали, що спочатку сюжети казок звідусіль стікалися в Індію, визрівали там, а відтак з Індії поширилися по всьому світі. Таке твердження наводить на думку про полігенічність казко творення. Французький

історик літератури Жозеф Бедье висунув теорію полігенізму, згідно з якою казки створенні різними народами. Часто той самий мотив виникав одночасно у різних народів, наприклад у європейців та американських індіанців. Про запозичення тут і не може бути мови через ізольованість Америки від інших материків [5, с.9].

Нарешті, четвертою теорією походження казок є антропологічна теорія, яку започаткував англійський учений Едвард Тейлор у своїх книгах "Первісна культура" й "Антропологія". Тейлор виводить народну казку з анімістичних уявлень первісних людей, тобто з одухотворення живих істот і предметів природи. Анімістичні уявлення на певному етапі розвитку були притаманні всім народам, тому в різних народів могли одночасно виникати подібні або й однакові казки мотиви. Антропологічна теорія поєднується з теорією міфологічною, також з теорією полігенізму [5, с.13].

Будь-яка нова теорія походження народної казки не спростовувала попередньої, а тільки доповнювала її. У кожній теорії було своє раціональне зерно.

Процес казко творення і міграції казок тривав безперервно впродовж тисячоліть. У давньоєгипетських похованнях, яким кілька тисяч років, знайдені папіруси з текстами народних казок, що сюжетно подібні до записаних порівняно недавно в різних місцевостях нашої планети. Казкові елементи, витворені на всій планеті різними племенами і народами, постійно змішувалися і поєднувалися. На стару основу лягли нові нашарування, суголосні новому часові й новому ареалу існування тої чи іншої казки. А буває й так, що казки поступово стирається, корінь її всихає і виникає нова казка, побудована на реаліях й менталітеті народу, серед якого побутує.

І тут постає питання :як відрізнити запозичення від паралелізму? Це нелегко, бо тут нічого не можемо довести. Можна говорити тільки про велику вірогідність того чи іншого – і не більше.

Якщо сто-двісті років тому кожне плем'я Центральної Африки мало свої казки, то чому не могли їх мати наші предки, предки багатьох народів, які перебували на такому ж ступені розвитку кілька тисяч років тому? Якщо корені етногенезу європейських народів губляться в глибині тисячоліть, то на цю ж глибину проросли й корені їхнього культурогенезу, зокрема казкотворення.

Отже, жоден народ не творив своїх казок цілком ізольовано від інших народів. Казки нашої планети – це спільне духовне надбання всього людства. У творенні цього духовного скарбу взяли участь усі народи, як нині суцї, так і давні.

Українська народна казка. Якщо народні казки створені сукупним творчим генієм всіх народів світу, то чи варто говорити про самобутність українських казок? Варто. Українські народні казки існують так само, як казки німецькі, французькі та інші.. Адже не казки мігрують по світу, а лиш казкові мотиви й сюжети. І кожен народ із тих мандрівних мотивів будує свої казки, як вправний майстер зводить будинки з окремих цеглин чи каменів. Дім кожного з них відповідає природним умовам його країни і , що головне, його психологічному складові. Так і казки. Народ від іншого народу бере не казку в цілому, а лише сюжетну основу, той кістяк , на який поступово нарощує власну оригінальну казку, яка відповідає реаліям його життя і його менталітетові. А ця казка з часом розгалужується на варіанти, але в жодному з них не збережені реалії та характер народу, від якого прийшла казка.

Якщо той чи інший сюжет незбагненими шляхами примандрував на Україну, то все неукраїнське від нього відпало, а залишилося тільки загальнолюдська основа, на якій наростало все суто українське, те, що було зрозуміле і близьке кожному нашому розповідачеві казок і кожному їх слухачеві.

Інший приклад. Арабська казка, потрапивши до українських селян — а саме вони були творцями й носіями української народної культури, — швидко втрачала всі арабські елементи наприклад, яскравого азійського павича замінив бадьорий український півень. Складніше с персонажами казок. Буває так, що персонаж із казки викинути неможливо, скажімо халіфа, царя або короля, бо розсиплеться сюжет. Цар, звичайно, в казці залишався, але що це був за цар? Це — заможний селянин.

Цілі легіони невідомих казкотворців-розповідачів працювали над українським казкотворенням, і кожен вніс свою частку в цей процес залежно від рівня свого таланту й обставин життя. Таким чином, українська народна казка є надбанням колективного творчого генія української нації.

Чи має українська казка свої особливості, чим вона відрізняється від інших казок?

Характер нації та обставини її життя відображаються в народних казках, і українські казки відрізняються від тих самих казок братів Грімм, як відрізняється українець від німця. Михайло Грушевський цілком слушно говорив про "органічне засвоєння інтернаціональних, мандрівних тем українським елементом". [4, с.367] Цей український елемент наповнював інтернаціональну тему українським змістом і українським духом.

Усні оповіді про тварин зародилися у праслов'янських племенах у період зародження мисливства та рибальства, тобто за кам'яної доби. В цей же час люди починали приручати диких тварин, тотемних предків, вважаючи їх священними. В Гнатюк називає тотемом «той клас звірів, від якої первісних чоловік, на його думку, походить уважає її за посвоячену з собою, або стоїть із нею в окремому таємничому зв'язку та оточує її часто релігійними прочитаннями». [3, с.182]

Соціально-побутові казки в дитячому середовищі менш активні, ніж героїко-фантастичні та казки про тварин. За своїм походженням вони значно молодші, оскільки виникли за розвинених суспільних відносин, їм притаманне реалістичне зображення дійсності. Вони іноді мають сатиричне спрямування, оскільки викривають хиби реального життя.

Нині з усього побутування казки витісняють технічні засоби інформації. Однак і в них казка залишається популярною, бо людям, а особливо дітям, притаманний потяг до незвичайного і водночас простого. У нашому суспільстві казка потрібна, як потрібне людині, що живе у місті, спілкування з живою природою. Чудова народна казка на телеекрані може протистояти негативному впливу отого масового культурного потреби, який каламутними хвилями напливає з-за кордону. Людство долатиме все нові рубежі і науково-технічного прогресу, та стара, як світ народна казка не загубиться в модерному суспільстві.

Провідним засобом виховання дітей дошкільного віку є казка.

Казка вдихає в душу дитини чутливість до найтонших відтінків думки інших людей. Образна мова казок зворушує дитину, пробуджує почуття власної гідності,

стверджує поняття про добро й зло, справедливість і несправедливість.

Витоки духовного виховання – у розповіданні та читанні казок, виховання через серце, виховання через душу дитини. Казка завдяки своїй невимушеності викладу, прозорості образів, назавжди залишає невилправний слід у дитячій душі.

Казка супроводжує людину все життя. Вона приходить до нас із настояної космічної мудрості віків, промовляє голосами предків, співає малиновими дзвонами любові у нашій душі. Саме казка покликала до життя могутній талант Тараса Шевченка та Олександра Пушкіна, Миколи Гоголя та Агатангела Кримського, Максима Рильського та Павла Тичини, Івана Франка та Лесі Українки, і пізніше відгукнулася у їхній творчості голосом лісової пісні, сонячними кларнетами, мелодією ночі, сумом кленового листа та хором лісових дзвіночків.

Народна педагогіка активно використовувала дидактичний потенціал українського казкового епосу, тому казка посіла друге місце після колискової у материнській школі. Казка використовувалася у родинному вихованні не лише з розважальною метою, а й для заспокоєння, заколисування дитини, для тренування пам'яті, вона була першим "підручником", енциклопедією народної мудрості, з якої дитина пізнавала світ і себе в світі. Казка передавалася з вуст в уста і є пульсуючою артерією живого Божого Слова, що єднала українців у часті і просторі і живих, і мертвих, і ненароджених, була листом у вічність навіть тоді, коли в безнадії склалися руки, бо заборонялося писати та читати рідною мовою. Вона як Фенікс немируща, вона як Правда, вона жива, як саме життя.

Великі педагоги минулого відзначали не пересічність народного українського казкового епосу у вихованні дітей. Зокрема К. Д. Ушинський писав: "Багато з них, мабуть, народ переробив або наново склав спеціально для дітей. Це – перші і блискучі спроби народної педагогіки, і я не думаю, що хто-небудь був спроможний змагатися в цьому випадку з педагогічним генієм народу. Народну казку діти читають легко вже тому, що в усіх дитячих народних казках безперервно повторюються дитячі слова та звороти, і з цих безперервних повторень, що якнайбільше задовольняють педагогічне значення оповідання, складається оповідання, складається щось ціле, струнке, що легко оглянути, сповнене руху, життя й інтересу. Ось чому народна казка не тільки цікавить дитину, не тільки становить прекрасну вправу в самому початковому читанні, весь час повторюючи слова й звороти, але надзвичайно швидко відбивається в пам'яті дитини з усіма своїми деталями й народними висловами. Моральний зміст казки тут не має значення, та його часто зовсім немає. Природні російські педагоги – бабуня, мати, дід, що не злязять з печі, – розуміли інстинктивно й знали з досвіду, що моральні сентенції дають дітям шкоди, ніж користі, та що мораль полягає не в словах, а в самому житті, що охоплює дитину з усіх боків і звідусіль щохвилини проникає в її душу. Я рішуче ставлю народну казку недосяжно вище від усіх оповідань, написаних навмисне для дітей освіченою літературою. В цих оповіданнях освічена доросла людина силкується спуститися до дитячого розуміння, фантазує по-дитячому й не вірить сама ні в одно слово, написане нею. Хоч би як добре підробити таке оповідання, це все-таки підробка: дитяча гримаса на старечому обличчі. В народній казці велика,

сповнена поезії дитина – народ — розповідає дітям свої мрії та принаймні, наполовину вірить сам у ці мрії". [2, с.3]

На педагогічному значенні народних казок акцентував увагу І. Я. Франко, який у передмові до збірки " Коли ще звірі говорили" зазначив : " Я бажав би, щоб наші діти в інтересі здорового і морального розвою якнайдовше витали фантазією в тім світі простих характерів і простих відносин ... відси вони винесуть перші і міцні основи замилювання до чесності, правдомовності і справедливості, а надто любов до природи і охоту – придивлятися близько її творам..." [1, с. 18-21]. А у статті "Байка про байку" письменник говорив про незабутність дитячих вражень від казки, про її роль у зміцненні любові дитини до рідного слова.

На захист казки виступила Софія Русова. В статті «В оборону казці» вона писала : «Тепер, коли переглядають усю літературу, щоб якнайкраще впорядкувати дітей, виникає дуже часто питання чи придатні для раціонального розвитку душі й розуму дитини казка, чи фантастичні уяви казкового світу не шкодливо вражають й без того розвинену фантазію дітей, чи не слід якнайбільш обмежити вплив казки й вносити в матеріал дитячого читання більше реального, правдивого... Так само, як у думках дитини, так і казці наче нема нічого надзвичайного, але все надзвичайно, нема обмеженого часу ані простого. Зате все живе, все має почуття, знає ласку, знає правду, усе повне якогось чарівного життя – й квітка, й береза, й пташки, звірі, й вітер, і вода...».

Дитина захоплена цим життям, колись вона буде, може, так само з увагою прислухатися до наукових законів біології, хімії, які розкажуть їй справжнє, теж повне краси життя природи. Але збудила першу думку, познайомила дитину зі світом

життям не одна увага та спостережливість, а й казка-чарівниця. Ось через це й не можна вважати казку шкодливою задля духовного розвитку дитини, навпаки – вона кілька літ має рішучий вплив на думки дитячі й навчає дитину з книжки вибирати радість, розвиває естетичний смак, який і надалі одверне дитину від погані лубочної".[4, с.11]

В. О. Сухомлинський назвав казку " свіжим вітром, що роздмухує вогник дитячої думки й мови". Про виховне значення казки видатний педагог писав у багатьох своїх статтях, зокрема таких, як " Кімната казки", "Школа під блакитним небом", "розумове виховання і всебічний розвиток особистості", " Творчість у колективі. Роль казки в колективному житті дітей", " Естетичні почуття молодших школярів" та ін.

Оскільки у наш час актуальною є проблема національного виховання, виховання національно свідомих громадян, то казка – найбільш благородний матеріал для цієї мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Сформовані в дошкільному віці основи моральної особистості, значною мірою визначають подальше життя дошкільника, а виправити допущені батьками, педагогами помилки у моральному вихованні дітей важко або неможливо. Наприклад, у старшому дошкільному віці моральні почуття і знання пов'язуються з почуттям обов'язку. Дитина в цьому віці здатна усвідомлювати моральний сенс своєї поведінки. Виникають внутрішні моральні інстанції – прагнення поводитися згідно з моральними нормами не тому, що цього вимагають дорослі, а тому, що це приємно для себе і інших. Особливе місце у формуванні моральних потреб дошкільників посідають народні

казки, оповідання, про вигадані і казка справляє глибоке емоційне враження фантастичні події. Не виникає сумніву, що на дитину, сприяє розквіту її духовних сил.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

1. Беленька Г. Роль казок В.О. Сухомлинського в процесі виховання морально-етичних якостей дітей старшого дошкільного віку / Г. Беленька, П. Рухницька // Молодий вчений. – 2018. – №8.1 (60.1) – С. 18-21.
2. Заблоцька С. Особливості розвитку моральних норм поведінки дошкільників в експериментальних умовах /С. Заблоцька// [Електронний ресурс].– Режим доступу: http://dsru.edu.ua/youngsc/AQGS/2012_3/pshyholology/244251.pdf. – С. 244–251.Васильєва Т. Українська традиційна іграшка та лялька. // Дитячий садок. 2002. - №11. С. 3.
3. Кононко О. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція) О. Л. Кононко. – К.: ТОВ «МЦФЕР-Україна». – 2014. – 452 с.
4. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: підручник для студентів вищих навчальних закладів. / Тамара Поніманська - К.: «Академвидав», 2015. – С.456.
5. Софій Н. З., Найда Ю. М. Середовище, що належить дітям: poradnik для педагогів закладів дошкільної освіти. ЮНІСЕФ, ВФ «Крок за кроком». Київ, 2019. С. 16–17.

*Стаття надійшла до редакції
29 квітня 2022р.*

ДИДАКТИЧНІ МОЖЛИВОСТІ ТА ПРАКТИЧНА РЕАЛІЗАЦІЯ ВІЗУАЛІЗАЦІЇ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ФІЗИКИ

УДК 373 5.091.33 – 028.22:53

д.пед.н., проф.МИСЛІЦЬКА Н. А., к.пед.н. КУЗЬМИНСЬКИЙ О.В.

КЗВО «Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж»,

БАЙДА А.Г.

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського,

здобувач ступеня вищої освіти бакалавра

Анотація: У статті уточнено поняття «візуалізація», зосереджено увагу на методологічній основі розглянутої технології, зокрема розкрито принцип системного квантування і принцип когнітивної візуалізації. Кокретизовано дидактичні можливості ментальних карт, особливості їх конструювання в хмарному сервісі Mindomo.com та подання учням (студентам) під час вивчення розділу «Механічні та електромагнітні хвилі».

Ключові слова: візуалізація інформації, ментальні карти, карти знань, хмарний сервіс Mindomo.com.

Постановка проблеми. В епоху насиченість сучасного світу вимагає інформаційної насиченості проблеми спеціального компонування навчального компонування навчальної інформації та матеріалу перед його поданням учням, щоб оперативного її використання набувають у візуально зрозумілому вигляді їм надати колосальної значущості. Інформаційна основні та необхідні відомості. Візуалізація